

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ

ГУРБЕТЧИЯ

chitanka.info

ГУРБЕТЧИЯ^[0]

1. ПОД ПРОЗОРЕЦА

„Зид ли искаш да прескоча и отворя
горни порти? Мъка ли е туй да сторя!“
— Зид и порти?... Отминувай! Който пита,
той напусто в тъмни ноци, лудо, скита.

„Тъмна нощ е, де и как се не съзира.“
— Де и как ловец не пита, а намира.
Дигнал пушка, ако знае как да мери —
гърлицата в ръцете му ще стрепери!

„Гърлицата не шега ли с мен си бие?“
— Бий шега, но не ловеца да отбие,
а с ръка да стегне, лудо — и да може
прекършена под глава ѝ да я сложи.

„И да може снага кръшна да огъне?
И примрежен поглед в поглед да потъне?“
— Та за туй са отворени порти тъмни...
Или долу все ще чакаш, докле съмне!

2. СМЕТКА

„Трета пролет стана как съм на чужбина.
Булче чака война, майка чака сина...
Аз на ум ги имам, те на сърце мене;
с мисли ум се бие, в скърби сърце вене.

Стопаница бяла — за черна неволя!
Неведнаж за ней ази в сълзи моля:
Камък жалба има... за божие име,
преброи ми хака и дома пусни ме!“

— Тебе ти е, лудо, памет изменила, —
хака ти отдавна аз съм изплатила:
и шахати имам — дълги тъмни нощи!
Да не си забравил? Да не искаш още?

Сговор бе по воля и е без развала...
Аз сърце при сговор за залог съм дала.
Помниш? На гърдите сговор бе скрепено —
с кървави цалувки всичко заверено!

Аз шахати имам — дълги тъмни нощи.
Или ти не стига? — Или искаш още?
Искай! Много дадох — още би придала —
но избий от ума мисъл за раздяла!

Трета пролет мина как си — на чужбина?
Булче чака война, майка чака сина...
Мене ти не питаш — мене пък що чака,
като ме остави пак сама юнака?

Таз, що е далеко толкова години,
че за тебе чака — само теб се чини!
Дето е юнака само там е мило —
и сърце немари рода и венчило...

„Седма пролет мина как съм на чужбина.
Булче чака война, майка чака сина...
Ако ли не мене — вести щат дочака:
«дето е сърцето там е и юнака!»“

3. ОТ ЧУЖБИНА

„Ти ли си на порти, невясто Маргарито?
От чужбина войно връща се честито!“
— Войно ми забягна на пуста чужбина,
войно е презжален девета година.

„Войно не забягна, иде си от кяра —
сама отвори му, сама хвани вяра.“
— Думите... на думи се цената знае...
Своя свой по друго само ще познае.

„Вишната превила през дувари клони —
помниш ли над нази как цветенца рони?“
— Вишня край дувара само у дома ли?
Под вишневи листи всеки либе гали.

„Две от сърце рожби, Дивисил и Райка —
той на моя татко, тя на твойта майка.“
— Кръстените рожби знай ги цяло село.
От свои си чуло, от чужди дозело.

„Бенка на страната, белег на ръката!
Те ми и в чужбина бяха на душата.“
— Со това се, лудо, не мами Маргарита:
туй що всеки знае — за него не пита.

„Белезите двойни — на гърди, на рамо —
от първата вечер... още ли са тамо?“
Портата се джасна. Вик на радост писна...
Като нар на вейка му на гръд увисна.

[0] Темата за гурбетчията, чакан от булчето му, е разработвана и друг път от Славейков — още в поемата му „Коледари“ (сп. „Мисъл“, кн. 4–5, 1892 г., и след това в „Епически песни“). Срв. и поемата на Славейков „Коняр“ („Мисъл“, 1894–95 г.). — Шахати — изопачено от шахити (тур.) — свидетели.

Прави впечатление еднаквото съдържание на третото стихотворение от този цикъл „От чужбина“ (печатано, като целия цикъл, за пръв път в „На Острова на блажените“, 1910 г.) и стихотворението „Павлета делия и Павлетица млада“ от Пею Яворов (печатано за пръв път в „Мисъл“, март 1901 г.) В случая нямаме Славейково подражание на Яворов, а общ източник и дори обща договореност между двамата поети да се напишат тези стихотворения. На този въпрос е посветена студията на проф. Михаил Арнаудов „Историята на една балада. Мотивът «Павлета делия и Павлетица млада» в народната песен, у П. К. Яворов и Пенчо Славейков“, сп. „Пролом“, кн. 5–6, 1923 г. — В тази студия Арнаудов пише за двете стихотворения, че „разработват една и съща фабула и са писани едновременно... Годици преди смъртта си авторът на „Павлета делия и Павлетица млада“ бе поверявал на приятелите си, че баладата му е никнала по повод на един облог между самия него, Славейков и Петко Тодоров, така че те е трябвало да обработят, да пресъздадат по свой начин една посочена от Славейкова фолклорна тема... Но до уреченото време Тодоров не направил нищо... Яворов удържал дума и донесъл своята песен, а Славейков отложил написването на баладата си“. — Нямаме основание да смятаме, че Славейков е имал причини да отложи с години печатането на своето стихотворение, така че вероятно е при „облога“, след като Яворов прочел нему и на П. Тодоров стихотворението си, да е отложил написването на своето — и това да е направил при общото написване на цикъла за антологията. Указателно за произхода на Яворовото стихотворение е това, че то е посветено „Пенчу Славейкову“, а в съдържанието на годишнината на „Мисъл“ след заглавието е прибавено: „Народна песен“.

При работата си над своята студия проф. Арнаудов е подирил българската народна песен, която Пенчо Славейков е предложил на своите другари за написването на произведение на обща тема. Той съобщава, че е намерил „само три песни, които биха могли да бъдат притеглени за сравнение към баладите на Яворова и Славейкова“ — и дава текста на тези песни; те обаче имат доста далечна връзка с „общата тема“. Но Арнаудов сочи една гръцка народна песен с такова съдържание — Славейков е имал нейния текст в немския превод на сборник от гръцки народни песни, излязъл в Берлин в 1895 г. Текстът ѝ не оставя никакво съмнение, че именно тя е прототип на двете

въпросни стихотворения на нашите поети. Трябва да се отбележи, че при разработването на своите творби и Славейков, и Яворов са използвали характерните изразни особености на българската народна песен. — За повече подробности вж. посочената студия на проф. М. Арnaudов. [↑](#)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.